

Activitatea FRC în anul 2013

FRC, prin organele sale de conducere, Directorat, Consiliul de Supraveghere și AGA, a fost preocupat în permanență de asigurarea continuității activității, dezvoltarea, perfecționarea și diversificarea mecanismelor și instrumentelor sale **ca o necesitate a consolidării procesului de acces la finanțare a IMM prin facilitățile contragaranției**. Tinând cont atât de experiența acumulată în cei peste 3 ani de activitate operațională și de necesitatea asumării în continuare a unui comportament prudential specific mecanismului de cotragarantare, cât și de viziunea acționarului majoritar, statul român, reprezentat de Ministerul Finanțelor Publice, privind accentuarea comportamentului prudential și limitarea eventualelor pierderi până la un nivel care să poată fi acoperit într-o proporție cât mai mare din resursele proprii ale FRC, dar și de modificările preconizate a fi aduse de Comisia Europeană începând cu anul 2014 la reglementările privind ajutorul de minimis, Directoratul FRC a elaborat o serie de propuneri privind perfecționarea mecanismului de acordare a contragaranțiilor.

În ședința C.S. din data de 23.07.2013 au fost adoptate propunerile Directoratului, pe următoarele principale coordonate:

1. Structurarea instrumentelor contragarantării pe obiective strategice:

- a. consolidarea accesului la finanțare a IMM,
- b. susținerea capitalului românesc și a dezvoltării locurilor de muncă,
- c. creșterea competitivității și a inovării,
- d. susținerea și promovarea agriculturii primare naționale,
- e. promovarea dezvoltării turismului și a inițiativei private locale și regionale.

Măsura vizează creșterea calității portofoliului FRC prin: (i) definirea de criterii specifice de eligibilitate în special pentru IMM ce accesează finanțări în vederea creșterii competitivității și a inovării, (ii) instituirea de indicatori proprii FRC pentru analiza de eligibilitate a IMM la acordarea contragaranției, (iii) utilizarea de nivele diferențiate de procente de contragarantare, de prime efective de contragarantare și de nivele de expunere etc.

2. Reconsiderarea mecanismului de mandat la acordarea contragaranțiilor, respectiv menținerea mecanismului de mandat pentru contragaranții până într-o anumită valoare în EUR/echivalent lei¹, urmând ca peste această valoare, analiza și acordarea contragaranțiilor să se facă la nivelul FRC, individual, în temeiul normelor de contragarantare și a documentației transmise de fondurile de garantare.

Pentru implementarea noii viziuni strategice și perfecționarea mecanismului de acordare a contragaranțiilor, **la nivelul FRC au fost realizate o serie de acțiuni care să asigure implementarea propunerilor, iar până la implementarea acestora, pentru asigurarea cadrului de reglementare în semestrul I 2014, la finele anului 2013, Consiliul de Supraveghere a aprobat propunerile Directoratului privind continuarea activității de contragarantare în semestrul I 2014** pe normele și convențiile existente, cu următoarele amendamente:

- introducerea de la 1 ianuarie 2014 a primei de contragarantare efective de 0,40% aplicată la valoarea contragaranției;
- modificarea începând cu 1 ianuarie 2014 a modului de determinare a echivalentului subvenție brută a ajutorului de minimis sub formă de contragaranție în conformitate cu metodologia aprobată în ședința Consiliului de Supraveghere din data de 30 septembrie 2013, cu luarea în considerare a implicațiilor ce decurg din aceasta.

Pentru aplicarea acestor prevederi au fost amendate în consecință prevederile convenției de contragarantare – cadru, prin modificarea formulei de calcul al comisiunilor de garantare reduse practicate de fondurile de garantare pentru garanțiile contragarantate, prin introducerea în cadrul acesteia a componentei referitoare la prima de contragarantare, asigurându-se astfel transparentizarea modului în care prima de contragarantare introdusă de FRC se reflectă în comisionul de garantare.

Prin semnarea de către fondurile de garantare partenere, în luna decembrie a anului 2013, a actelor adiționale la convențiile de contragarantare a fost implementat cadrul de desfășurare a activității de contragarantare pentru prima parte a anului 2014.

¹ 75.000 EUR/echivalent lei

IV. Activitatea de contragarantare

În cursul anului 2013, activitatea de contragarantare a FRC s-a derulat în baza următoarelor instrumente de contragarantare:

- Norma nr. 1/2012 privind stimularea accesului la finanțare al IMM, revizia a 3 a;
- Norma nr. 2/2012 privind stimularea accesului la finanțare a IMM –urilor nou înființate (start-up), revizia a 3 a;
- Norma nr. 3/2011 privind contragarantarea garanțiilor aferente finanțărilor contractate de IMM-urile active în producția primară de produse agricole,
- precum și a convențiilor încheiate cu fondurile de garantare, prin intermediul cărora se implementează aceste norme, respectiv Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii S.A.-IFN (FNGC IMM), fondurile locale de garantare Sfântu Gheorghe, Focșani și Craiova - filialele FNGC IMM, Fondul de Garantare a Creditului Rural - IFN S.A. (FGCR) și Fondul Român de Garantare a Creditelor pentru Întreprinzătorii Privati IFN S.A. (FRGCIP).

Volumul și structura contragaranțiilor acordate

Activitatea de contragarantare a FRC evidențiază faptul că în perioada parcursă de la înființare și până la finele anului 2013, respectiv în circa 4 ani de activitate operațională, a reușit să se structureze, să se consolideze și să se afirme vizibil și pregnant în sistemul instituțiilor financiare specializate din România.

Astfel, până la data de 31.12.2013, numărul total al contragaranțiilor notificate de fondurile de garantare și confirmate de FRC este de **20.679 contragaranții**, cu o valoare totală în echivalent lei de **3.625 mil. lei**. Dintre acestea, **în anul 2013 au fost acordate 3.689 contragaranții, cu o valoare totală în echivalent lei de 747 mil. lei, adică 21% din valoarea totală acordată.**

În îndeplinirea misiunii declarate a FRC - aceea de a contribui la atenuarea dificultăților cu care se confruntă sectorul IMM în accesarea de finanțări prin activitatea de contragarantare desfășurată până în prezent, Fondul a reușit să-și aducă contribuția prin mecanismul agregat realizat împreună cu fondurile de garantare, la

susținerea unui număr total de 10.500 de IMM-uri², care însumează un număr de cca. 178.200 locuri de muncă, nou create sau menținute.

Conform BNR, accesul la finanțare al IMM eligibile rămâne o provocare, situație existentă în majoritatea statelor europene, fiind o prioritate și în strategiile de politici la nivelul UE în vederea reluării creșterii economice sustenabile. În perioada decembrie 2011 – iunie 2013, IMM autohtone au primit finanțări suplimentare de la creditorii interni și externi (creștere cu 0,9%), băncile autohtone contribuind cel mai mult la această evoluție (+2,5%). Numărul IMM cu credite a crescut marginal în aceeași perioadă (cu 0,8%, respectiv circa 600 de firme), însă rămâne net inferior comparativ cu situația din decembrie 2008 (77.500 față de 91.200), consecvent cu existența unui canal de credit în economia românească ce favorizează firmele de mari dimensiuni, cu dotări mai consistente de active, relații mai îndelungate cu creditorii și fluxuri de lichiditate semnificative³.

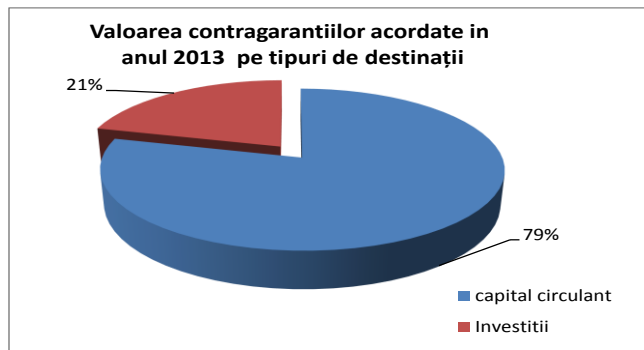
În funcție de destinația/tipologia finanțării susținute, în anul 2013 au predominat, ca și în anul 2012, contragaranțiile aferente capitalului de lucru, față de cele dedicate investițiilor. În activitatea desfășurată în anul 2013, fondurile de garantare și Fondul Român de Contragarantare, pe baza convențiilor încheiate cu fondurile de garantare s-au implicat dedicat în susținerea IMM-urilor care, ca efect al crizei financiare, se confruntă cu o puternică decapitalizare și lipsă de lichidități necesare desfășurării activității curente, pe fondul înăsprirea condițiilor de finanțare și a aversiunii la risc a băncilor, care se menține încă ridicată.

Acest fapt este reflectat de structura portofoliului de contragaranții acordate în anul 2013 și care se prezintă în graficele nr. 1 și 2.

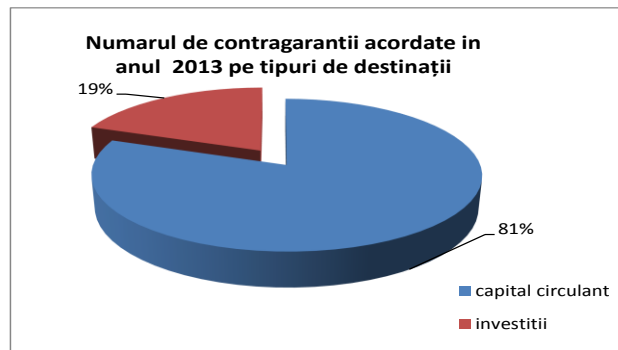
²ținând cont de faptul că un număr însemnat de IMM au beneficiat anual de contragaranții urmare reînnoirii/prelungirii finanțărilor garantate și contragarantate.

³ Raport asupra stabilității financiare, BNR, septembrie 2013

Grafic nr. 1

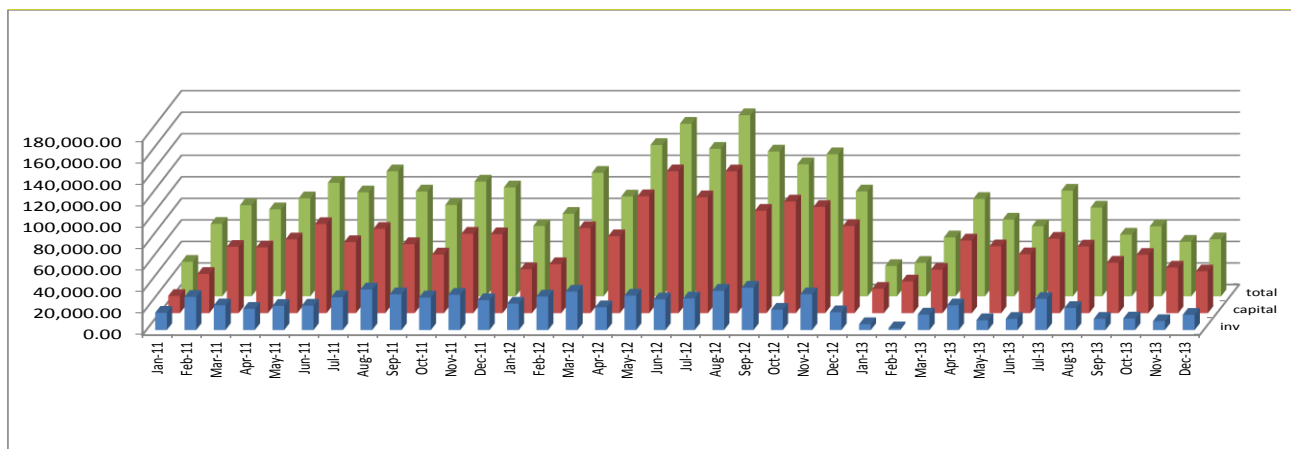

Grafic nr. 2

În anul 2013, dinamica volumelor lunare ale contragaranțiilor acordate a fost în linii mari similară cu cea înregistrată în anul 2012, respectiv cu maxime în luna august și minime în lunile de iarnă, ianuarie-februarie, când se înregistrează volume reduse de activitate, implicit și de finanțare, ale IMM-urilor din domeniile cu caracter sezonier (construcțiile, agricultura, etc.). Totodată din graficul nr. 3 se observă unele modificări respectiv, dacă în anii 2012-2011 variațiile volumului lunar erau determinate, în principal, de componenta contragaranțiilor acordate pentru finanțarea capitalului circulant, în timp ce volumul lunar al contragaranțiilor aferente finanțării destinate investițiilor se menține la un nivel relativ constant, în anul 2013 și în cazul contragaranțiilor aferente investițiilor s-au înregistrat oscilații semnificative.

Grafic nr. 3

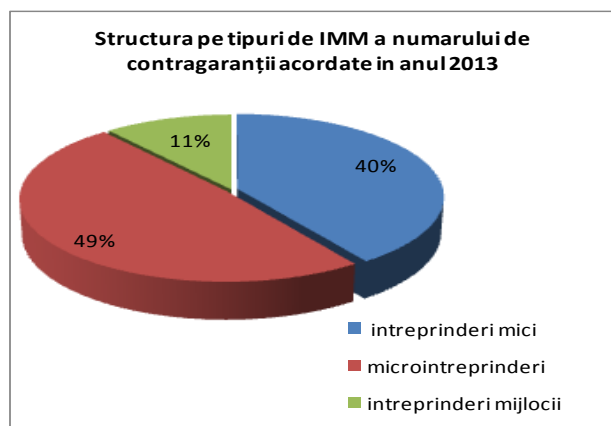
În cursul anului 2013, prin intermediul produselor de contragarantare dezvoltate până în prezent, FRC a susținut o gamă foarte diversă de întreprinderi (start-up-uri, întreprinzatori debutanți, producători agricoli, IMM cu istoric de funcționare din diverse domenii de activitate).

Tabel nr. 3

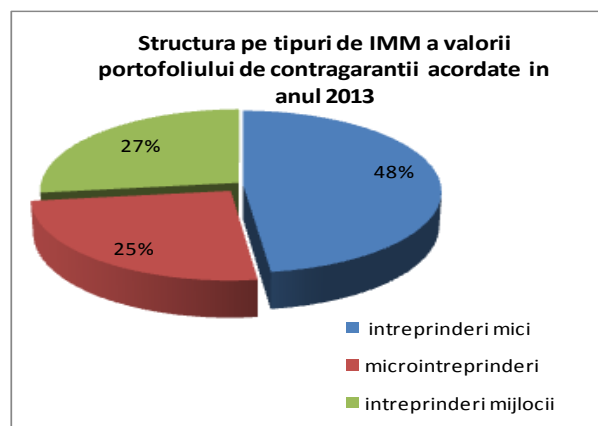
Norma - beneficiari	Nr. contragarantii		Valoare contragarantii	
	Numar	%	mii lei	%
Norma nr. 1 - IMM cu istoric de functionare	3.193	86,55%	701.013	93,84%
Norma nr. 2 - Start-up, inclusiv SRL-D	492	13,34%	45.703	6,12%
Norma nr. 3 - Producatorii agricoli	4	0,11%	343	0,05%
Total	3.689	100,0%	747.059	100,0%

Portofoliul de contragarantii acordate în anul 2013 din punct de vedere a tipurilor de IMM beneficiare este prezentat în graficele nr. 4 și 5:

Grafic nr. 4

Grafic nr. 5

Asemănător anului 2012, și în anul 2013, se remarcă faptul că, prin activitatea de contragarantare desfășurată, principalele beneficiare ale contragarantiilor acordate sunt microîntreprinderile⁴ (49% din numărul total de contragarantii), urmate de întreprinderile mici (40%) și întreprinderile mijlocii (11%). Pe de altă parte, ponderile deținute în volumul contragarantiilor acordate fiecăreia din cele trei categorii de IMM relevă un raport invers. Intreprinderile mici dețin ponderea cea mai mare în volumul acordat, fiind urmate de întreprinderile mijlocii și microîntreprinderi, fapt explicat de nivelul mai mic al finanțărilor și implicit al contragarantiilor de care au beneficiat microîntreprinderile.

⁴ Clasificarea pe cele trei categorii s-a făcut ținând cont de criteriul >nr. de salariați, respectiv microintreprindere cu până în 10 salariați, intreprinderi mici cu 10 – 50 salariați, intreprinderi mijlocii cu 50 – 249 de salariați.

Prin mecanismul de contragarantare instituit, FRC si-a confirmat, și în anul 2013, rolul important ca element de contrabalansare anti-ciclică a politicii băncilor din perioadele de criză, contribuind la creșterea accesului la finanțare a microîntreprinderilor și întreprinderilor mici, categorii de IMM-uri, care, de regulă, sunt cele mai afectate de barierele existente în procesul de finanțare și creditare.

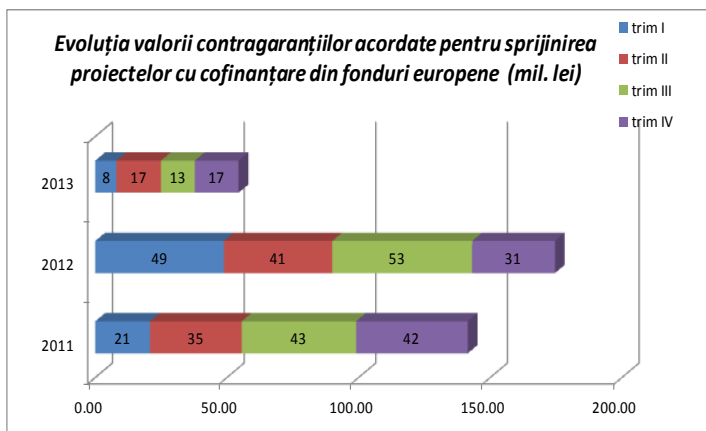
Facilitatile introduse pentru microîntreprinderi, începând cu data de 01 iulie 2012, de preluare a riscului la nivelul procentului de contragarantare maxim admis de 80% pentru microfinanțările⁵ destinate capitalului de lucru, au fost valorificate la un număr de 605 contragaranții (16% din numărul total de contragaranții acordate), cu o valoare de 25 mil. lei.

O atenție deosebită a fost acordată accesării creditelor pentru cofinanțarea proiectelor europene, FRC practicând încă de la demararea activității procentul de contragarantare maxim prevăzut în legislația europeană (80%). Începând cu ultimul trimestru al anului 2012 s-a înregistrat o schimbare de tendință a cererii de garantare-contragarantare a unor proiecte cofinanțate din fonduri europene, consecință a reducerii cererilor de cofinanțare ca urmare a deciziei Comisiei Europene de a introduce în procedură de "presuspendare" cea mai mare parte a programelor cofinanțate prin fondurile structurale. Față de această situație, atât garantorii, cât și FRC au acționat responsabil, menținând procentul maxim de contragarantare de 80% asumat pentru această categorie de finanțări/cofinanțări, alături de alte facilități (consultanță, promovarea instrumentelor specifice și a costurilor „0” pentru IMM în procesul de cofinanțare) transmitând astfel un mesaj pozitiv IMM-urilor care doresc derularea unor proiecte înscrise în aceste programe, dar și finanțatorilor.

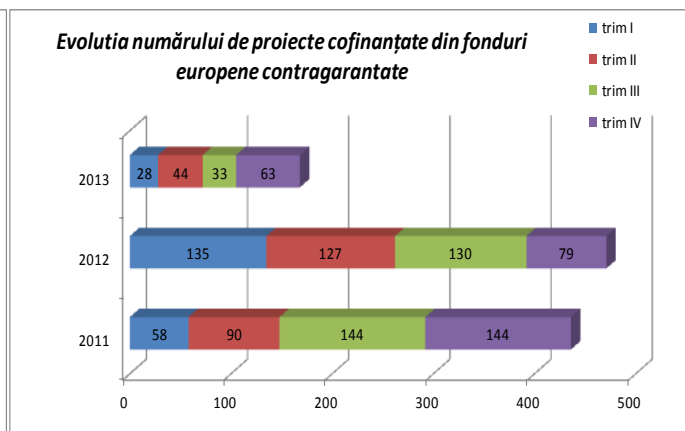
Evoluția comparativă a acordărilor de contragaranții aferente finanțărilor cu cofinanțare europeană este prezentată în graficele nr. 6 și 7.

⁵ Finanțare în valoare de cel mult 25.000 euro sau echivalent lei acordată unei microîntreprinderi

Grafic nr. 6

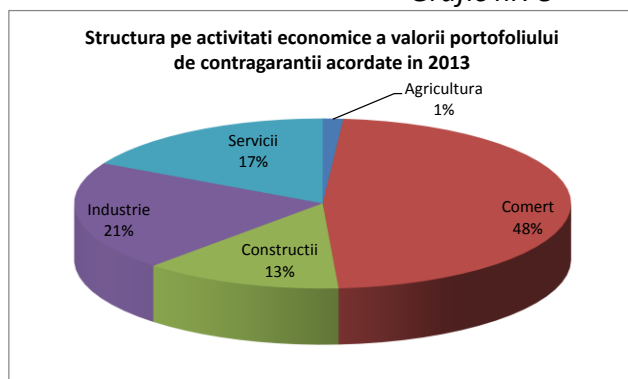

Grafic nr. 7

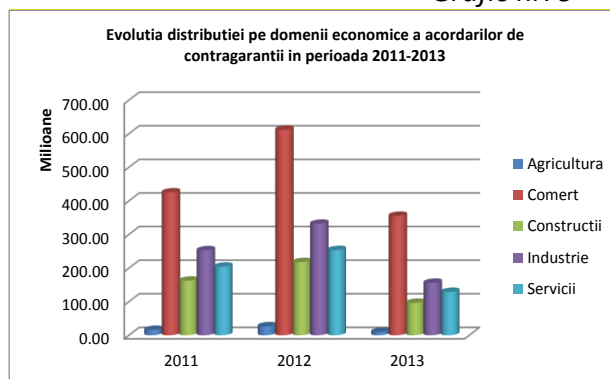

Din punctul de vedere al domeniilor economice în care activează IMM susținute prin mecanismul de garantare/contragarantare, comerțul reprezintă domeniul predominant, astfel cum se relevă în graficele nr. 8 și 9:

Grafic nr. 8

Grafic nr. 9

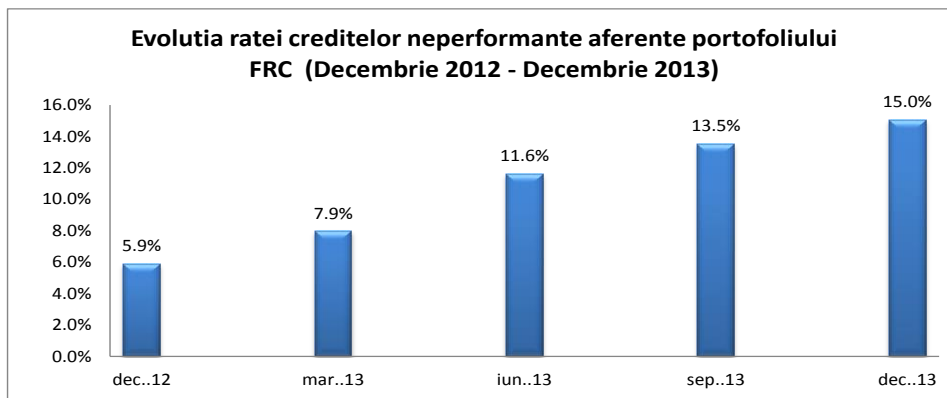
Ponderea importantă a comerțului în volumul de contragarantii este consecință pe de-o parte necesarul de finanțare al acestui sector (în special pentru capitalul de lucru), iar pe de altă parte, politica băncilor de susținere a acestui domeniu de activitate având în vedere că în opinia băncilor, singurele sectoare pentru care riscul a înregistrat o scădere moderată, respectiv menținerea neschimbată a acestuia, au fost sectoarele energetic, respectiv comerț⁶.

⁶Sondaj privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației, BNR, februarie 2013

Conform BNR, finanțarea a înregistrat unele evoluții structurale favorabile în perioada decembrie 2011 – iunie 2013, dintre care cele mai notabile sunt: (i) creditarea firmelor care produc bunuri cu valoare adăugată mare (*medium high-tech* și *high-tech*) a crescut cu 4,3%, față de o scădere de 1% în cazul firmelor care încorporează o valoare adăugată mai redusă în bunurile pe care le produc (*low-tech* și *medium low-tech*); (ii) sectoarele producătoare de bunuri comercializabile (*tradables*) au beneficiat de un avans al creditării cu 0,6%, față de o reducere de 1,1% în cazul celor producătoare de bunuri necomercializabile (*non-tradables*); (iii) după profilul activității, agricultura se remarcă în preferințele creditorilor, cu finanțări în creștere cu 20,9%, comerțul și industria prelucrătoare fiind alte sectoare care au fost creditate suplimentar (3,3%, respectiv 0,6%).

În condițiile în care, la nivelul sectorului bancar, nivelul creditelor neperformante generate de IMM s-a majorat pe parcursul anului 2013 de la 18,2 % în decembrie 2012 la 21% în august 2013, această deteriorare s-a resimțit și la nivelul portofoliului FRC. Astfel, riscul de credit din portofoliul FRC a crescut față de începutul anului, dar trebuie subliniat faptul că rata creditelor neperformante (NPL) ale IMM contragarantate de FRC s-a situat la un nivel semnificativ mai redus comparativ cu valorile aferente creditelor neperformante ale IMM pe întregul sistem bancar: rata creditelor neperformante generată de IMM contragarantate de FRC s-a majorat de la 5,87% în decembrie 2012, la 15% în decembrie 2013 (grafic nr. 17).

Grafic nr. 17

Ca și în cazul sectorului IMM, rata creditelor neperformante contragarantate din portofoliul FRC variază invers proporțional cu dimensiunea IMM și este neuniform distribuită prezentând diferențe importante după sectoarele economice de activitate, dimensiunea firmei, moneda de creditare și maturitatea inițială a finanțării.

Evoluția ratei creditelor neperformante aferente portofoliului FRC a fost semnificativ influențată de ponderea mare în cadrul portofoliului FRC a contragaranțiilor aferente unor finanțări pentru capital circulant reinnoite și/sau restructurate și care în contextul evoluțiilor economice nefavorabile din 2013 au devenit credite neperformante.

Creditarea în valută se dovedește mai riscantă decât cea în monedă națională din cauza expunerii companiilor care nu înregistrează încasări în valuta sau care nu apelează la instrumente financiare pentru acoperirea eventualelor deprecieri ale cursurilor valutare. Din perspectiva portofoliului FRC, rata creditelor neperformante în valută a evoluat de la o rată NPL de 10,6% în decembrie 2012 la 21,7% în decembrie 2013. Cifrele reflectă o evoluție a neperformanței creditelor în valută ca efect al politicilor de piață promovate de sistemul bancar românesc în ultimii 3-4 ani, chiar dacă BNR a semnalat în repetate rânduri pericolul la care se expun finanțatorii care se axează pe creditarea în valută, mult mai volatilă și mai puțin predictibilă decât creditarea în lei.

Creșterea neperformanței **creditării în valută** este similară evoluției înregistrată de către IMM din întreaga economie unde rata creditelor neperformante aferentă finanțării în valută este de 23,5% în august 2013. Este un alt argument care justifică necesitatea recalibrării strategiilor de garantare/contragarantare ținând cont de acoperirea riscului valutar.

Din perspectiva destinației finanțărilor contragarantate este de menționat ca în trimestrul IV s-a înregistrat o creștere mai accentuată a ratei de neperformanță aferentă **creditării investițiilor** în timp ce rata aferentă capitalului circulant este în stagnare, atât pentru microintreprinderi cât și pentru întreprinderile mici. Acest fenomen se datorează apariției în ciclul investițional a etapei de rambursare după perioadele de implementare și grație la capital în cazul unor proiecte nefezabile din punct de vedere al randamentelor investitoriale. Contextul economic, levierul ridicat versus capital propriu, deteriorarea valorică a garantiilor, volatilitatea pietelor pentru

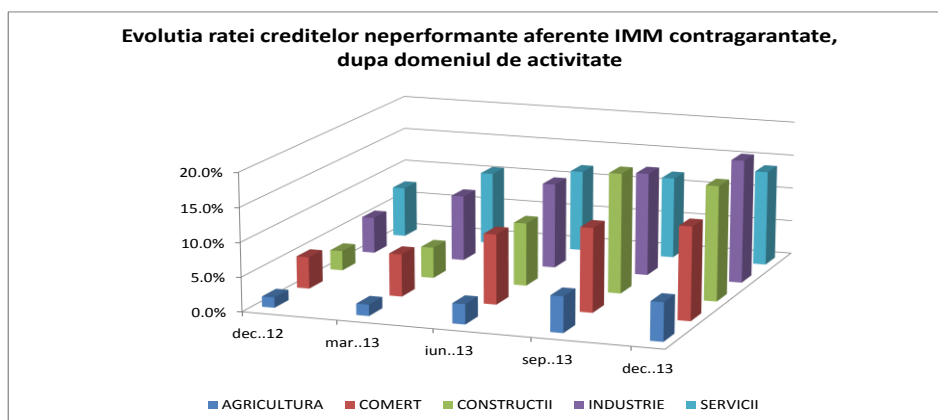
anumite produse nu au permis absorbția unor investiții și au determinat pierderi semnificative.

Analiza ratei creditelor neperformante în funcție de **sectorul de activitate** (graficul nr. 18) arată că cele mai riscante societăți din portofoliul FRC sunt cele din domeniul industriei, urmate de cele care activează în domeniul serviciilor. Neperformanța IMM din cele două domenii menționate s-a majorat consistent în semestrul II față de primul semestru, în timp ce IMM care activează în domeniul comercial și al construcțiilor s-au menținut într-un ecart de 3-4%.

Motivul deteriorării indicatorului pe sectorul industrie rezidă în analiza ciclului de exploatare. În cazul ciclurilor de exploatare, în care termenele de plata către furnizori sunt presante și termenele de încasare foarte largi, finanțarea activității trebuie să se realizeze din surse externe sau din fond de rulment disponibil. Capitalizarea precară împreună cu nedimensionarea corespunzătoare a necesarului de finanțare bancară amplifică riscul de intrare în incapacitate de plată. Studiile statistice demonstrează că opt din primele zece sectoare cu cel mai ridicat nivel al insolvențelor la 1.000 de firme active aparțin industriei producătoare.

Orientarea strategiei FRC în direcția contragarantării într-o măsură mai mare a proiectelor care vizează reindustrializarea va conduce la majorarea riscului de credit care trebuie gestionat, **ceea ce pledează pentru existența unor fonduri proprii adecvate care să poată acoperi pe termen mediu și lung aceste riscuri în creștere.** În acest context se pune însă și problema dezvoltării și promovării unor politici publice vizând susținerea sectoarelor care produc bunuri, cu valoare adăugată mare (*medium high-tech* și *high-tech*) și corelarea corespunzătoare a politicilor de risc ale entităților implicate în mecanismul garantării/contragarantării.

Grafic nr. 18

Managementul riscului

Fondul Roman de Contragarantare acordă o atenție specială administrării prudente a riscurilor asociate instrumentelor sale de operare, pentru asigurarea dezvoltării activității Fondului în condiții de risc administrat corespunzător. Ca orice societate financiară, FRC este expus la o varietate de riscuri - în principal riscul de credit, dar și de piață, valutar, operațional, etc.

În acest sens, scopul FRC are în vedere stabilirea unui prag optimal între misiunea de încurajare a creșterii organice a sectorului IMM și criteriile de prudențialitate corelate cu gestiunea corectă a riscurilor asociate, în condiții de proacțiune.

a) Riscul de credit

Este componenta cea mai importantă la care este expus portofoliul FRC, cca. 85% din riscul activității Fondului, dat fiind că prin contragaranțiile acordate potrivit misiunii sale, preia o mare parte din riscul de credit asociat finanțărilor de care beneficiază întreprinderile mici și mijlocii, finanțări garantate, la rândul lor, de către fondurile de garantare. Potrivit profilului de risc al FRC, riscul de credit este controlat în esență prin selectarea beneficiarilor de contragaranții în baza unor criterii de eligibilitate stabilite în conformitate cu prevederile din *Comunicarea Comisiei cu privire la aplicarea articolelor 87 și 88 din Tratatul CE privind ajutoarele de stat sub formă de garanții* și normele interne ale Fondului, prin monitorizarea contragaranțiilor acordate și prin urmărirea încadrării în plafoanele și subplafoanele de contragarantare stabilite.

Totodată FRC procedează, de regula anual, la o analiză detaliată a calității portofoliului determinată de evoluția riscului de credit și propune Consiliului de Supraveghere modificarea în consecință a mecanismelor sale de operare.

În ceea ce privește riscul de credit în structura, în strategia de determinare a profilului de risc, s-au luat în calcul principalii indicatori de risc, atribuindu-le ponderi relevante în raport cu incidența individuală în total risc asociat. Analiza în structura a avut drept scop stabilirea unor „warning signs” în ceea ce privește portofoliile de creanțe clasificate în categoria „pierdere” și „indoielnic” și la ponderea NPL în total credite, categorii atent monitorizate de la o perioadă la alta, stabilind praguri de la care riscul devine ridicat.

Riscul asociat sectorului de activitate este unul dintre principalii factori care a condus la continuarea tendinței de înăsprire a creditării pentru companiile nefinanciare.

La nivel FRC, companiile care activează în domenii care au înregistrat o creștere economică modestă sau care înglobează rate mari de neporformanță în ceea ce privește capacitatea de rambursare a creditelor intră sub incidența unor analize de risc complexe și sunt limitate din punct de vedere al expunerii. În ceea ce privește riscul de concentrare sectorială, FRC a avut în vedere păstrarea unor parametri prudențiali în ceea ce privește limitele de expunere pe sectoarele imobiliar și construcții, orientându-se cu precădere către sectoarele utilități și comerț.

Ca o concluzie, din punct de vedere al managementului riscului de credit FRC va pune accent pe tintirea sectoarelor care pot face față recesiunii, contragarantarea cu preponderență a finanțărilor acordate pentru activități din sectorul agricol, sectoarele high-tech, medium tech, utilități, urmând a acorda atenție specială sectoarelor comerț și industrie și a se limita ca expunere pe sectoarele construcții și imobiliar. O altă măsură privind gestiunea riscului trebuie să acopere monitorizarea îndeaproape a clienților într-un stadiu incipient de restanță (începând din a 30-a zi de restanță), a companiilor cu un levier financiar ridicat (peste 70%) și al companiilor cu rate scăzute de lichiditate și solvabilitate.

b) Riscul valutar

Fondul este expus volatilității cursului de schimb valutar, datorită creanțelor și angajamentelor de contragarantare asumate în altă valută decât moneda națională. În

acest sens, Directoratul monitorizează permanent echilibrul dintre creanțele și angajamentele asumate în valută.

Cu privire la valuta de acordare a contragaranțiilor este de precizat că cele acordate în moneda națională sunt cele mai numeroase și reprezintă cca. 87% din numărul total al contragaranțiilor acordate în 2013, același nivel înregistrându-se și în anul 2012. Ponderea valorică aferentă contragaranțiilor în lei se menține la nivelul de 73% înregistrat în decembrie 2012. Tendința de creștere a contragaranțiilor în moneda națională, reflectă și efectul politicilor BNR de stimulare/încurajare cu precădere a creditării în moneda națională care asigură un control mai bun al riscului de curs valutar, în special în cazul IMM care au o slabă acoperire față de acest tip de risc.

Având în vedere expunerea la riscul de curs valutar, urmare asumării angajamentelor de contragarantare în altă valută, FRC adoptă o politica prudentială, asigurându-și acoperirea riscului valutar prin constituirea de plasamente în valută.

c) Riscul operațional

În scopul administrării riscului operational, Fondul a stabilit cadrul general de risc operational care descrie mediul general de risc operațional al FRC, inclusiv principiile generale de risc operational în funcțiune și care trebuie aplicate, în scopul alinierii la cerințele stabilite de autoritățile de reglementare și de politicile interne de guvernare.

Strategia de risc operațional își propune promovarea conștientizării și administrării riscurilor operaționale pentru asigurarea securității și eficienței activității pe fiecare nivel de actiune și agregat.

Riscul operațional se poate suprapune cu alte riscuri recunoscute de către Fond, precum, riscul de credit, de piata, de lichiditate, strategic, de afacere, de mediu, juridic. În scopul stabilirii granitelor cu acestea, cadrul general de risc operational conține explicații de lucru ale manifestării fiecărui tip de risc pentru a fi utilizate în scopul clasificării corecte a evenimentelor de risc, în contextul în care riscul operațional se referă la orice tip de impact neasteptat.

În acest sens, s-a constituit o matrice a riscului operational care cuprinde un nomenclator al tuturor riscurilor asociate fiecărui departament, frecvența de apariție a riscului asociat activităților specifice, măsurile de prevenire și incidența valorică a pierderilor asociate apariției riscului. Conform profilului de risc al FRC, riscul

operational are în vedere monitorizarea unor indicatori specifici de tipul fluctuației de personal, disponibilității sistemelor de plăți și al sistemelor aferente activității de trezorerie, disponibilității sistemelor privind activitatea de contragarantare, sistemelor IT și gestiunea a riscurilor. În această direcție, FRC și-a însușit conform profilului adoptat praguri de toleranță pe evenimente de risc independent și limite maxime specifice.

d) Riscul de lichiditate

Riscul de lichiditate este asociat lipsei disponibilităților pe termen scurt, necesare pentru a achita angajamentele exigibile la scadență.

În acest context, resursele financiare ale Fondului au fost gestionate astfel încât această componentă de risc să nu afecteze semnificativ activitatea de baza. În conformitate cu *Strategia de investire a resurselor financiare ale FRC*, s-a urmărit eficientizarea acestor plasamente în condițiile oferite de piața financiar-bancară. Periodic, în funcție de evoluțiile din piață, au fost actualizate limitele maxime de expunere din activitatea de trezorerie și încadrarea băncilor în grupele de clasificare în funcție de mărimea activelor bancare. Au fost asigurate permanent: monitorizarea și previzionarea lichidităților curente, ca și monitorizarea zilnică a fluxurilor de trezorerie. Lunar, prin rapoartele de prudențialitate se urmăresc încadrările expunerilor din trezorerie în limitele aplicabile în vigoare; a fost monitorizat indicatorul de lichiditate⁷, valorile acestuia fiind în permanență mult superioare limitei minime⁸ prevăzută prin *Norma privind activitatea de trezorerie*, reflectând o lichiditate confortabilă a FRC. Este de menționat, pe de altă parte că, relativ la riscul de lichiditate determinat potrivit condițiilor care asigură stabilitatea, predictibilitatea și securitatea funcționării sistemului bancar românesc, conducerea FRC, în ambele sale ipostaze – Consiliul de Supraveghere și Directorat, are puține opțiuni și nu totdeauna informațiile necesare pentru a putea anticipa acele componente ale pieței care determină covârșitor politica monetară, fiscală și de stabilitate care influențează semnificativ riscul de lichiditate.

Este și motivul pentru care în managementul riscului aferent acestui indicator un rol foarte important îl are asigurarea consultanței de specialitate la care FRC a apelat în mod sistematic, precum și rezultatul analizelor din *Comitetul de risc și investiții* care funcționează ca organ consultativ pe lângă Directoratul FRC.

⁷ Calculat ca raport între lichiditatea efectivă și lichiditatea necesară pe fiecare bandă de scadență.

⁸ Limita minimă prevăzută este 1.

Implementarea și perfecționarea schemelor de ajutor de minimis

Perfecționarea și implementarea cadrului normativ privind schemele de minimis

Instrumentul financiar modern sub forma contragaranției, consacrat la nivel european, reprezintă modalitatea prin care statul susține accesul la finanțare al IMM, fără un transfer efectiv de fonduri de la bugetul public. Acest instrument are un impact major asupra calității portofoliilor de credite ale sistemului bancar și ale garantorilor, fiind mecanismul prin care se asigură reducerea costurilor finanțării, prin respectarea cerințelor acquisului comunitar în domeniul ajutorului de stat.

Cerințele comunitare sunt reprezentate, în principal, de dispozițiile **art.107 și 108 din Tratatul de funcționare al Uniunii Europene** și de regulamentele comunitare adoptate în aplicarea tratatului, precum și de **Comunicarea cu privire la aplicarea articolelor 87 și 88 din Tratatul CE privind ajutoarele de stat sub formă de garanții**⁹.

FRC a optat pentru acordarea contragaranțiilor în conformitate cu regulamentele comunitare privind ajutorul de minimis¹⁰ având în vedere avantajele și flexibilitatea pe care le prezintă acest tip de ajutor¹¹, care sunt evidențiate și de utilizarea lor pe scară largă de către fondurile de garantare și contragarantare din Uniunea Europeană.

Schemele de ajutor de minimis pe baza cărora au fost acordate contragaranțiile și în anul 2013, corelate cu cele două regulamente comunitare aplicabile, sunt următoarele:

- 1) *Schema de ajutor de minimis pentru IMM ce activează în toate sectoarele economice, cu excepția agriculturii*, transpusă prin Normele nr.1 și 2/2012, fiind elaborată și derulată conform *Regulamentului CE nr.1998/2006 privind aplicarea art.87 și 88 din Tratatul CE ajutoarelor de minimis*;
- 2) *Schema de ajutor de minimis pentru IMM ce activează în producția primară de produse agricole*, transpusă prin Norma nr. 3/2011, fiind elaborată și

⁹ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. C 155/2008, modificată prin Corrigendumul publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. C 244/2008.

¹⁰Regulamentul (CE) nr. 1998/2006 al Comisiei din 15 decembrie 2006 privind aplicarea articolelor 87 și 88 din tratat ajutoarelor de minimis (Jurnalul Oficial nr. L 379, 28.12.2006, p. 5) și Regulamentului CE nr.1535/2007 privind aplicarea art.87 și 88 din Tratatul CE ajutoarelor de minimis în sectorul producției agricole.

¹¹ Ajutorul de minimis reprezintă o formă a ajutorului de stat considerată de normele europene cel mai puțin distorsionantă pentru concurență și, ca atare, furnizabilă în condiții simplificate și flexibile față de alte forme de ajutor.

implementată cu respectarea prevederilor *Regulamentului CE nr.1535/2007 privind aplicarea art.87 și 88 din Tratatul CE ajutoarelor de minimis în sectorul producției agricole.*

Urmare solicitărilor exprese ale FRC pe lângă Ministerul Finanțelor Publice și ANAF, a fost emis **Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 393/27.03.2013¹²** pentru modificarea și completarea Ordinului nr. 752/2006 privind aprobarea procedurii de eliberare a certificatului de atestare fiscală pentru persoane juridice și fizice, a certificatului de obligații bugetare, precum și a modelului și conținutului acestora, conform căruia **începând cu data de 01.05.2013**, certificatele de atestare fiscală vor putea fi completate, la cererea contribuabililor, cu **starea obligațiilor fiscale restante ale acestora din punctul de vedere al executării silită** (obligații fiscale aflate în executare silită ori suspendate la executare silită în condițiile legii).

Astfel, au fost revizuite în mod corespunzător normele de contragarantare nr 1/2012, 2/2012 și 3/2011 și au fost elaborate actele adiționale corespunzătoare la convențiile de contragarantare. Acestea au fost aprobate de Consiliul de Supraveghere în ședința din **12.04.2013**.

Totodată, ca urmare a situațiilor nestandard sesizate de fondurile de garantare la completarea certificatelor de atestare fiscală, în baza cărora se verifică starea de executare silită începând cu data de 1 iunie 2013, FRC a făcut sesizări la ANAF în vederea completării unitare și în conformitate cu prevederile OMFP nr. **393/27.03.2013** a secțiunii D, pct . 3 a certificatelor de atestare fiscală de către organele fiscale teritoriale.

În vederea perfecționării mecanismului de acordare a contragaranțiilor, prin implementarea unor instrumente care să asigure, într-o formă sinergetică, consolidarea contribuției FRC la dezvoltarea accesului la finanțare a IMM și promovarea obiectivelor prevăzute de Strategia Europa 2020 în domeniile competitivității, inovării, susținerii capitalului autohton, creării de noi locuri de munca și absorbției fondurilor europene, au fost propuse și aprobate în cadrul ședinței Consiliului de Supraveghere din data de **25 iulie 2013** noile componente strategice ale cadrului de desfășurare a activității FRC aplicabile începând cu anul 2014. Acestea constau în principal în **structurarea instrumentelor de contragarantare în funcție de**

¹² Publicat în Monitorul Oficial al României, partea I, nr.185/3 aprilie 2013

noile obiective strategice și reconsiderarea mecanismului de mandat care implică faptul că începând cu anul 2014, FRC va analiza și aproba direct solicitările de contragarantare.

Pentru implementarea noii viziuni strategice și perfecționarea mecanismului de acordare a contragaranțiilor, la nivelul FRC au fost întreprinse o serie de acțiuni care să asigure realizarea propunerilor, printre cele mai importante amintind: dezvoltarea de produse de contragarantare, identificarea de noi criterii de eligibilitate pentru selectarea IMM beneficiare, realizarea de simulări pentru a cuantifica impactul aplicării noilor condiții de eligibilitate și a noii metodologii de calcul a echivalentului subvenție brută a ajutorului de minimis sub formă de contragaranție, elaborarea proiectului noii Norme destinate sprijinirii accesului la finanțare al IMM în baza *Proiectului de Regulament al CE privind aplicarea articolelor 107 și 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene ajutoarelor de minimis*¹³, discuții cu fondurile de garantare partenere pe marginea produselor de contragarantare elaborate și fluxurilor operaționale dintre FRC și fondurile de garantare partenere induse de reconsiderarea mecanismului de mandat.

În ședința din data de **30.09.2013** Consiliul de Supraveghere a aprobat opțiunea asumată de Directoratul FRC de a modifica metodologia de determinare a echivalentului subvenție brută a ajutorului de minimis sub formă de contragaranție în sensul *simplificării, flexibilizării și transparentizării* acesteia. Conform noii metodologii, ajutorul de minimis se va determina prin înmulțirea pragului de minimis aplicabil (200.000 EUR pentru toate sectoarele de activitate eligibile, cu excepția transportului rutier de mărfuri în contul terților sau contra cost, căruia i se aplică 100.000 EUR) cu raportul dintre valoarea contragaranției acordate și sumele maxime admisibile, după caz, și cu raportul dintre durata contragaranției și durata maximă aplicabilă (5 respectiv 10 ani). Totodată, valoarea maximă a contragaranției este limitată în funcție de durată, la 1.500.000 EUR dacă durata contragaranției este de maxim 5 ani, respectiv la 750.000 EUR pentru o durată de maxim 10 ani.

În ședința CS din data de **28.11.2013** au fost prezentate și aprobate proiectele formelor revizuite ale Normelor de contragarantare nr. 1/2012 și 2/2012 aplicabile

¹³ Precizăm că proiectul normei a fost ulterior amendat corespunzător întrucât la finele anului 2013 Comisia Europeană a aprobat reglementarea comunitară în baza căreia pot fi acordate ajutoarele de minimis în perioada 2014-2020, care implică anumite modificări comparativ cu varianta de proiect care a fost avută în vedere la întocmirea draftului de normă menționat.

până la 30 iunie 2014, în care s-a modificat, în principal, modul de determinare a echivalentului subvenție brută a ajutorului de minimis sub formă de contragarantie, în conformitate cu metodologia aprobată de CS în ședința din data de 30 septembrie 2013, cu luarea în considerare a implicațiilor ce decurg din aceasta.

De asemenea, în aceeași ședință a Consiliului de Supraveghere a fost aprobată și revizia 4 a *Normei nr.3/2011 privind contragarantarea garanțiilor aferente finanțărilor contractate de întreprinderile mici și mijlocii active în producția primară de produse agricole*, prin care a fost amendat modul de calcul al ajutorului de minimis, în sensul armonizării cu formulele prevăzute de celelalte norme ale FRC și a fost prelungită aplicabilitatea acesteia până la sfârșitul lunii iunie 2014. Precizăm că întrucât plafonul aferent normei a fost instituit în baza unui acord cu Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, FRC s-a adresat acestei instituții, obținând aprobarea pentru prelungirea aplicabilității plafonului de 300.000 euro până la data de 30 iulie 2014.

Programul anual de activitate al FRC

Programul anual de activitate al FRC pentru anul 2013 a fost elaborat și aprobat în concordanță cu *Strategia Fondului Român de Contragarantare pentru perioada 2011-2013*, cu proiecții până în anul 2015. Analiza îndeplinirii obiectivelor acestuia dovedește că încă de la început, aceasta a fost o reală și necesară provocare pentru FRC și deopotrivă, pentru experți din zona financiar-bancară și academică care au sprijinit acest demers. Pe parcursul implementării obiectivelor strategice propuse și transpuse în Programul de activitate pe anul 2013, s-a conștientizat din ce în ce mai mult necesitatea și importanța documentului în sine, dar mai ales a viziunii și coerenței acțiunilor care au fost inițiate și îndeplinite de FRC, în condiții economico-financiare, sociale și politice diferite de la etapă la etapă și nu puțin dificile.

În baza monitorizării riguroase a implementării obiectivelor, acțiunilor și măsurilor pe care Strategia le prevede, s-a propus Consiliului de Supraveghere și AGA reconsiderarea unor opțiuni și recalibrarea altora sau chiar renunțarea la câteva proiecte care s-au dovedit a fi neadecvate.

În acord cu principiile și prioritățile avute în vedere de FRC, sub aspect calitativ, se poate aprecia că **acțiunile și măsurile întreprinse au contribuit la sporirea încrederii băncilor și a altor categorii de finanțatori în soliditatea și solvabilitatea**

fondurilor de garantare precum și în general a pieței financiare în procesul de dezvoltare a sectorului IMM și a mediului de afaceri, având implicații directe asupra păstrării locurilor de muncă, creșterii producției și serviciilor, atenuării și eliminării efectelor crizei asupra IMM și reluarea procesului de creștere economică.

Complexitatea fenomenului economic și efectele în sine ale crizei au înfrânat uneori ritmul de îndeplinire a acțiunilor, sau chiar le-au blocat, cauzele acestor fenomene constituind un reper esențial pentru acțiunile și demersurile viitoare la nivelul conducerii de ansamblu a FRC (Directorat, AGA și CS). Un exemplu concret în acest sens se referă la demersurile efectuate de Directorat pentru dezvoltarea capitalizării FRC și asigurarea capacității de expunere necesară, în scopul continuării și dezvoltării activității corespunzătoare pentru anul 2013.

Măsuri de perspectivă

Principalele obiective cuprinse în proiectul Programului de activitate al Fondului Român de Contragarantare pe anul 2014 sunt:

- Revizuirea condițiilor de acordare a contragaranțiilor, aprobate prin *Ordinul MECMA nr.2199/2011, cu modificările și completările ulterioare*, vizând cel puțin redefinirea viziunii cantitative a procesului de contragarantare și potențarea componentelor calitative prin redefinirea sectoarelor de activitate prioritare către care trebuie direcționat sprijinul FRC, prin renunțarea treptată la modul de operare în mandat;
- Acordarea unui număr de aproximativ 2000 de contragaranții cu o valoare de circa 250 milioane lei care vor susține și contribui prin efectul agregat la menținerea și dezvoltarea de aproximativ 34.000 de locuri de muncă;
- Consolidarea mecanismelor de prudențialitate ale FRC. Asigurarea corelațiilor necesare între practicile și mecanismele de operare ale FRC din perspectiva implicațiilor care decurg din aplicarea Acordului Basel III;
- Adaptarea reglementărilor interne care vizează activitatea de contragarantare sub scheme de ajutor de minimis la noile prevederi europene în domeniu potrivit Regulamentului CE nr. 1407/2013;

- Accesarea de fonduri (structurale) gestionate de autoritățile naționale de management, instituții europene și internaționale în vederea susținerii IMM prin diversificarea activității FRC;
- Menținerea și consolidarea bunelor relații parteneriale cu integratori de comunicare și organizatori de evenimente pentru promovarea în cele mai bune condiții a mesajelor și preocupărilor instituționale, în scopul reclădirii imaginii, credibilității și a poziționării FRC în cadrul arhitecturii sistemului financiar-bancar din România;
- Perfecționarea și modernizarea managementului Fondului Român de Contragarantare, profesionalizarea înaltă a personalului și optimizarea arhitecturii instituționale;
- Perfecționarea activității FRC în vederea consolidării veniturilor, optimizării cheltuielilor de funcționare ale FRC în corelație cu volumul și dinamica activității precum și asigurării plăților pentru cazurile de producere a riscului;
- Continuarea demersurilor inițiate de FRC pentru capitalizarea continuă a FRC potrivit necesităților ce decurg din misiunea strategică și obiectivele prevăzute în Strategia FRC pentru perioada 2011 – 2013;
- Cooperarea cu autoritatea competentă potrivit legii pentru modificarea OUG nr. 23/2009 în ceea ce privește obiectul de activitate al FRC, astfel încât să fie creat temeiul normativ pentru desfășurarea de către FRC a altor activități aducătoare de venituri suplimentare;
- Asigurarea dezvoltării sistemului informatic în vederea adaptării la noile mecanisme de contragarantare și de operare cu fondurile de garantare partenerie;
- Alocarea de fonduri în administrare pentru creșterea veniturilor din exploatare și consolidare bugetară, în vederea creșterii contribuției proprii la acoperirea plăților de contragarantării și apelarea la Bugetul statului pentru acoperirea eventualelor pierderi într-o proporție cât mai mică.